

ZDRAVOTNICKÉ PORTÁLY PRO OBČANY

Alena Veselková, Pavel Kasal, Štěpán Svačina, Robert Fialka

Anotace

V oblasti zdraví je důležitá dostupnost občana k aktuálním a věrohodným informacím pomocí ověřených zdravotnických informačních zdrojů. V současnosti jsou údaje velmi rozdílné kvality rozptýleny v množství webových stránek, vytvářených většinou na komerčním základě. V řadě zemí jsou již dlouhodobě zavedeny oficiální renomované zdravotnické portály s vysokou návštěvností, které poskytují komplexní informace o zdravotní péči a představují zdroj podkladů, pomocí kterého může občan zhodnotit svůj zdravotní stav a snížit tak pravděpodobnost chybného rozhodnutí.

V ČR provozuje v současné době MZd a jeho přímo řízené organizace přes 80 informačních portálů a registrů, jednotná platforma - komplexní oficiální zdravotnický portál pro občany a pacienty umožňující snadný přístup k těmto informacím však neexistuje. Na stránkách MZd dosud existuje pouze oddíl „Občané, pacienti“, který obsahuje spíše aktuality a některá vybraná oficiální sdělení.

V tomto příspěvku se zabýváme rozбором neziskových zahraničních portálů pro občany a hodnotíme služby, které poskytují. Na základě této analýzy byl vytvořen základ pro vypracování návrhu oficiálního zdravotnického portálu pro pacienty v ČR, který je koncipován v rámci úkolů MZd a jehož obsah by měl pokrývat všechny významné oblasti zdravotnických informací pro občany a pacienty.

Klíčová slova

Zdravotnické informace, zdravotnický portál, občané

Zdravotnický portál pro občany - Dánsko

Sundhed.dk je oficiální portál pro eHealth Dánské veřejné zdravotní péče, který je vzorem pro země EU v oblasti eHealth. Portál představuje nejen informační zdroj pro pacienty jejich rodiny a zdravotníky, ale slouží zároveň jako přístupový bod pro národní eHealth služby. (Obrázek 1)

Design

Celkový vzhled nezahltí čtenáře a ani nepůsobí příliš stroze. Jednotlivá témata jsou citlivě ilustrována. Výtky nemáme ani k barevnému grafickému podání bílá – modrá.

Navigace

Je řešena standardně a přehledně. Šikový je ihned horní panel s informacemi o portálu, mapou stránek a vyhledávačem.

The screenshot shows the homepage of sundhed.dk. At the top, the logo 'sundhed.dk' is on the left, and the tagline 'Den direkte adgang til sundhedsvæsenet' is on the right. Below the logo is a navigation menu with icons for 'Forsiden', 'Om sundhed.dk', 'Oversigt', 'Vejviser', 'Borger', and 'Sundhedsfaglig'. A search bar with a 'Søg' button is on the right. The main content area is titled 'Velkommen til sundhed.dk' and features a large image of a child's arm with colorful paint. Below the image is a section 'Hvordan har du det?' with a link to a survey. To the left is a sidebar with 'Emne' (Topics) and 'Sundhedsvæsenet' (Healthcare system) sections. To the right is a 'Vejviser' (Map) section with filters for 'Sundhedsområde' and 'Region'.

Obrázek 1 - Úvodní strana Dánského portálu

Obsah

Úvodní strana portálu nás vítá aktuálními informacemi. Obsahově jsou stránky vyspělé a je to patrné již z témat nabídky. Rozdělení menu do jednotlivých kategorií je praktické a pokrývá následující oblasti: "Nemoc", "Zdraví a prevence", "Léčba", "Léky", "Legislativa", "Fakta a pojmy", "Zdravotní péče", "Samovyšetření", "Novinky". Pozitivně hodnotíme přítomnost data poslední úpravy, které lze najít na konci každé stránky.

Ukázky z obsahu portálu

Kategorie zdraví a prevence je členěna na podkategorie: "Běžné nemoci", "Dieta, pohyb a obezita", "Kouření", "Alcohol a drogy", "Těhotenství porod a děti", "Antikoncepce", "Očkování". Jednotlivá témata jsou zpracována odkazem na příslušné oficiální textové infostránky. Poslední podkategorie "Otestujte se" interaktivně zapojuje čtenáře a přidává webu na atraktivnosti. Zde se jedná o program na výpočet BMI, míry závislosti kuřáků na cigaretách či stanovení data porodu.

"Zdraví a prevence"

Další zajímavostí, které stránky nabízejí je kategorie "Léčba" její velice podrobné zpracování podkategorie "Kvalita zdravotnictví". Má-li se pacient rozhodnout na základě svého onemocnění do jaké péče se odevzdá, může zde získat přehledné informace o kvalitě zařízení, které se specializuje na léčbu daného onemocnění. Po výběru konkrétního onemocnění je v dalším kroku možnost specifikovat

kategorii zařízení (počet lůžek na pokoji, hygienické podmínky, délka léčby, hodnocení spokojenost pacientů ambulantně a dlouhodobě ošetřovaných v zařízení). V posledním kroku lze vymezit vyhledávání na konkrétní region. Výsledkem je seznam zařízení s dostupnou léčbou, přičemž jednotlivá zařízení jsou ohodnocena hvězdičkami. 5 hvězdiček představuje nejlepší hodnocení. Název každého zařízení obsahuje po kliknutí detailní informace.

Pod hlavním menu kategorií je možné pomocí interaktivní mapy zvolit region a získat přehledné informace o zdravotní péči v konkrétním kraji, odkud je možné se odkázat na oficiální stránky příslušného regionu. Dále je možnost velice specificky vyhledat zařízení či lékaře specialistu. Rozšířené vyhledávání umožňuje nalezení nejbližšího zařízení na základě zadaní adresy.

The screenshot shows the website 'zdravotnictví.cz' with a navigation menu and a grid of 12 categories. The categories are:

- Zdraví**: Zdravý životní styl, Výchva, Fyzická aktivita, kondice, Relaxace, Péče o oči, Lůžka, Hygienická výtahy, Saz
- Nemoc**: **Obory A - N**: Alergologie, Anestezie, Dermatologie, Endokrinologie, Gastroenterologie, Gerontologie, Gynekologie, Hematologie, Chirurgie, Imunologie, Infekční lékařství, Interní medicína, Kardiologie - kardiochirurgie, Metabolické nemoci - diabetologie, Nefrologie - urologie, Neurologie - neurochirurgie
- Zařízení**: **Ambulantní zařízení**: Naléhavé stav, Primární péče, Specializovaná péče, Laboratoře, Zdraví péče, Intenzivní služba
- Témata**: **Administrativa**: Zdravotní pojištění, Poplatky a dotace, Forzvitková služba, Zdravotní instituce
- Období života**: Těhotenství, porod, šestinedělí, Novorozenecké a kojenecké, Děti a dospívání, Rodina a škola, Seniori
- Obory O - Z**: Otolaryngologie, Onkologie, Ortopedie, Ošetrovatelství, Otorinolaryngologie, Pediatrie, Pneumologie, Podporičtví, Psychiatrie, Revmatologie, Sedimentologické nemoci, Stomatologie, Transplantologie, Traumatologie, Vnitřní lékařství
- Lůžková zařízení**: Nemocnice, Léčebná zařízení pro děti, Léčebná zařízení pro dospělé, Ostatní lůžková zařízení pro děti, Ostatní lůžková zařízení pro dospělé
- Kvalita péče**: Práva pacientů, Občanské sdružení, Hodnocení ošetrovatelů, Hodnocení pacientů
- Ochrana zdraví**: Zdravotní prohlídky, Přenosné nemoci a očkování, Zvířní prostředí, Vnitřní prostředí a bydlení, Pracovní prostředí
- Vyšetření**: Biochemie, Endokrinologie, Genetika, Hematologie, Imunologie, Sedimentologické nemoci, Mikrobiologie, Patologie - histologie, Zdravotní medicína
- Zařízení následné**: Lézeřské léčebny pro děti, Lézeřské léčebny pro dospělé, Rehabilitační zařízení, Léčebny dlouhodobě nemocných, Hospice
- Informační zdroje**: Číselníky, Registra, Bibliografické zdroje, Knihy, časopisy, Knižkový Vyhledávač, Portály, databáze, Doporučené postupy, Legislativa, Poradny, Diskusní fóra
- Zdravotní rizika**: Návyky, Bezpečnost sportovních aktivit, Otravy a úrazy, Následí a prevence, Medicína katastrof, Veselostní
- Léčba**: Dietoterapie, Farmakoterapie, Chirurgická terapie, První pomoc, Psychoterapie, Rehabilitace
- Lékárny a zdravotnické potřeby**: Lékárny, Zdravotnické potřeby, Svoji oční, Vyroby
- Alternativní postupy a výrobky**: Alternativní medicína, Problematické postupy, Problematické výrobky, Problematické informace

Obrázek 2 - Návrh jednotné formální podoby a celkového prezentačního rámce zdravotnic-kého portálu

Hodnocení dalších zahraničních portálů

Bylo hodnoceno 59 zahraničních portálů celkem ze 31 zemí světa. Vyhledávání bylo vymezeno na zahraniční oficiální - neziskové zahraniční portály pro občany a pacienty. Většina webových stránek ministerstev zdravotnictví v zahraničí odkazuje na existující oficiální portál pro pacienty, v ostatních případech jsou oficiální informace pro pacienty dostupné pouze stránkách ministerstva zdravotnictví. K vyhledávání zahraničních portálů bylo též použito klíčových slov: portal, health (public, care), patient (citizen, consumer). Portály byly hodnoceny z hlediska obsahu, struktury a způsobu prezentace.

ZDRAVÍ			
Kategorie	Téma	Podskupina	Odkaz
Zdravý životní styl	Výživa	Složení potravy, Množství přijímané stravy (muži, ženy), Nutriční tabulky, Recepty zdravé výživy, Biopotravy, Doplnky stravy (vitaminy, minerály), Léčivé rostliny, Vegetariánství, Veganství, Obězita, Zdravá hubnutí, Ideální hmotnost, BMI	Metabolické nemoci
	Fyzická aktivita, kondice	Typy sportů a jejich vhodnost pro různé věkové kategorie, Výkonnostní sport, Sport pro osoby se zdravotním rizikem, Sport pro zdravotně postižené	
	Relaxace, péče o tělo	Relaxační očištění, Sauny, Masáže, Spánek, Estetická medicína	
	Lidská psychika, vztahy	Duševní hygiena, Lidské vztahy, Psychické problémy, Linky důvěry	
	Sex	Zdravý sex, Antikoncepce, Alternativní životní styl, Poruchy, Problémy, Pohlavní nem.	Sexuologie, Venerologie
Období života	Těhotenství, porod, šestinedělí	Poříze s početím a poruchy, Příznaky těhotenství, Těhotenství a práce, Životní styl, (ovičení, výživa), Těhotenské prohlídky, Screening VVV, Výběh porodnice, Příběh porodu, Přítomnost otce, Příběh šestinedělí	Gynekologie
	Novorozeneček a kojeneček	Kojení a výživa dítěte, Běžná denní péče, Zdravotní prohlídky a očkování	Lůžková zařízení
	Děti a dospívání	Výživa (specifika věku), Fyzická aktivita, Rizika nočního života, Volba povolání	Fyzická aktivita, kondice
	Rodina a škola	Psychosociální problémy a jejich řešení	
Zdravotní rizika	Seniři	Aktivita - včetně celoživotního vzdělávání, Seniořkluby, Duševní zdraví, Prevence nemocí, Ošetřovatelská a třídová péče	Prohlídky
	Návyky	Kouření, Alkohol, Drogy (zdravotní rizika, závislost, odvykávací léčba)	
	Bezpečnost spotřebitele	Nebezpečné výrobky denní potřeby, Zdravotní rizika spojená s konzumací potravin, Potravinářská aditiva, Geneticky modifikované potraviny, Štítky garantující kvalitu, Kontrolní	Administrativa
	Otravy a úrazy	Otravy, Prevence úrazů	
	Řidiči a zneužívání	Domácí násilí, Pohlavní zneužívání	
	Úrazy a nehody	Děti, Sport, Dopravní nehody	
Ochrana zdraví	Cestování	Před odjezdem, Během cesty, Po návratu, Imigranti	
	Zdravotní prohlídky	Pravidelné prohlídky-děti, dospělí, zubní lékař, gynekolog, pro výkon povolání, Screeningové programy v ČR-rakovina prsu, Rakovina tlustého střeva a konečniku, Rakovina děložního čípku	Nemoci
	Přenosné nemoci a očkování	Epidemiologicky významné nemoci-obězita, Nemoci přenášené kličkami, Hepatitidy, Průjmová onemocnění (z potravin), Sexuálně přenosné nákazy-HIV/AIDS, Očkování - očkovací kalendář, Nadstandardní očkování, Očk. při cestách do zahraničí	
	Zevní prostředí	Kvalita ovzduší, Kvalita vody, Fytová situace, Odpady	
	Vnitřní prostředí a bydlení	Klima - teplota, Světlo a osvětlení, Hluk a vibrace, Radon v bytě, Domácí zvířata, Hmyz a roztokci, Holubi ve městech	
Pracovní prostředí	Riziková povolání, Limity a normy, Dohránné pomůcky, Nemoci z povolání, Pracovní úrazy, Ambulance pracovního lékařství, Pracovní úrazy, Ambulance pracovního lékařství		

Obrázek 3 - Kategorizace „Zdraví“

Většina zahraničních portálů vykazuje společné charakteristické rysy po stránce obsahové. Informace pro pacienty, které jsou na stránkách přítomny většinou pokrývají následující oblasti:

- Informace o onemocnění jejich vyšetření a terapii - vyhledávání podle abecedního seznamu (informace o onemocnění včetně názorných obrázků, etologie, možnost a úspěšnost léčby)
- Prevence a ochrana zdraví – interaktivní preventivní programy (fyzická aktivita, zdravá výživa)
- Vyhledávání zdravotní instituce podle charakteru, regionu - interaktivní mapy (adresa, kontakt)
- Zdravotní systém a legislativa
- Sociální péče
- Léky a cestovní medicína – databáze léků, doplatek na léky (pojištění v zahraničí, očkování)
- Komentované odkazy na oficiální zdroje
- Statistika a informace o kvalitě péče ve zdravotnictví
- Aktuality
- Diskuzní fóra a on-line poradny

Obrázek - 4 Návrh zpracování jednotlivých úrovní

Vypracování základního návrhu oficiálního zdravotnického portálu pro pacienty v ČR

Postup řešení

1. Vypracování rešerše o skladbě a vlastnostech současných oficiálních zahraničních portálů pro veřejnost (Výpis zajímavých témat, struktury a způsobu prezentace)
2. Příprava přehledu kvalitních webových dokumentů z oblasti zdravotnictví, které jsou v ČR aktuálně k dispozici
3. Vytvoření optimální klasifikace témat pro účely portálu, rozpracování jejich kategorizace a návržení zpracování jednotlivých úrovní

Výsledky řešení

1. Byl vytvořen návrh domovské stránky, obsahující 111 témat přímo volitelných ze základního menu (Obrázek 2).
2. Byla vypracována kategorizace vybraných témat portálu do úrovně jejich podskupin a navržena struktura zpracování jednotlivých úrovní (Obrázek 3).
3. Byla navržena základní struktura popisu témat a informačních zdrojů (Obrázek 4)

Přínosy projektu

- zpřístupnění věrohodných a garantovaných informací použitelné pro všechny skupiny uživatelů

- zjednodušení přístupu k jednotlivým agendám
- zjednodušení napojení na okolní systémy veřejné správy
- vytvoření platformy pro centralizaci informačních zdrojů v rámci resortu

Podpora projektu

Projekt je podporován Koordinačním střediskem pro rezortní zdravotnické informační systémy Ministerstva zdravotnictví.

Literatura

- [1.] Svačina Š.: Zdravotnické portály u nás a ve světě. Medsoft 2009, s.133-134, 2009
- [2.] Kasal P., Cabrnoc M., Holub J., Feberová J.: Portály pro občany . In: Počítač v ordinaci s. 66-73, České národní fórum pro eHealth, 2008
- [3.] Sundhed og forebyggeise, /cit. 2009-09-30/, dostupnýz WWW:<http://www.sundhed.dk>
- [4.] Cabrnoc M.:Jaké informace by měl znát pacient? Medical tribune 4: 30, s. B5, 2008

Kontakt:

Mgr. Alena Veselková,

Doc. MUDr. Pavel Kasal, CSc.,

Ústav lékařské informatiky, 2. LF UK, Praha

e-mail: alena.veselkova@lfmotol.cuni.cz

e-mail: pavel.kasal@lfmotol.cuni.cz

Prof MUDr. Stěpán Svačina DrSc.

3. interní klinika 1. LF UK, Praha

e-mail: svacinas@lf1.cuni.cz

Ing. Robert Fialka MBA

KSRZIS, Praha

e-mail: Robert.Fialka@ksrzis.cz